

Приемливо ли е да се *изгаря* храна

Ваня Хаджиева,
доктор по икономика

Крилатата фаза на изминалата 2007 г. беше спешната необходимост от преминаване към алтернативни източници на горива поради очакваното скорошно изчерпване на наличните находища, както и в резултат от т. нар. глобално затопляне. Политици от всякакви националности и с разнообразни политически убеждения застъпваха тезата за спешното преминаване към т.нар. биогорива. През цялата година това беше най-често размахваната теза в публичното пространство в световен мащаб - еуфория да спасим планетата Земя от глобалното затопляне. На най-високо политическо ниво бяха формулирани конкретни мерки.

В рамките на годината се намериха и политици, които да алармират, че е възможно, акцентирайки на биогоривата, от общественения фокус да убегне адекватният въпрос - храна или горива?

Фактите

Глобалното затопляне. Учените в световен мащаб са единодушни, че 2007 г. е била една от най-топлите в историята. Средната температура за изминалите 12 месеца е била значително над досега обичайната средна стойност от 8.2 градуса. Тази стойност се отнася до определения от Световната метеорологична организация към ООН референтен период от 1961 до 1990 г. Най-вече необичайно топлите пролетни месеци в последната година са допринесли за надминаването на въпросната средна стойност. Миналият януари е бил например най-топлият януари в цялата

досегашна история на метеорологичните наблюдения в Германия. Може би конкретните данни за измерените рекордни максимални и минимални температури не са толкова важни, по-важна е тенденцията, за която всички експерти са единодушни - всички средногодишни температури от 1990 г. насам надминават обичайните стойности. Единственото изключение е 1996 г.

Алтернативните източници на енергия. В различни форуми и дискусии през изминалата година учени и експерти дефинираха две големи групи източници на алтернативна енергия. От една страна, това са различни продукти от растителен и животински произход - хлебна пшеница, царевича, рапица, захарна тръстика, свинска мас, използвано олио и др. Другата група източници на алтернативна енергия са водата, вятърът, слънцето и т. н. Политици и експерти поставиха акцента върху алтернативните горива, получени от преработката на различни растителни продукти и в частност от основните зърнени суровини - хлебна пшеница и царевича.

В началото на новата година с особена сила се акцентира върху въпроса, етично приемлива ли е стратегията да се изгаря храната, вместо да се яде?

Какво казват експертите

Привържениците на намаляването на парниковия ефект чрез застъпване на биогорива не обясниха откъде смятат, че ще дойде нужната земя за отглеждането на продукцията. Възможни са само три варианта за получаване на допълнителни площи:

Вариант №1: чрез завземане

от места /площи/, на които до момента са били произвеждани хранителни продукти.

Вариант №2: при изсичане на територии от горския фонд за сметка на производството на гървен материал.

Вариант №3: от усвояването на пустеещи до този момент земи.

По отношение на **Вариант №1** към момента в света няма свръхпроизводство на храна. Който иска да отглежда продукцията за биогорива на земя, която до момента е била използвана за производството на храна, трябва да признае, че това ще доведе до повишаване на цените и ще удари най-бедните.

Аналогична е ситуацията и при **Вариант №2** - използването на земя за производство на биогорива, която до момента е осигурявала възобновяем строителен материал. В този случай резултатът ще бъде повишаване цените на тези материали, което логично ще стимулира тяхната замяна с материали от невъзобновяеми източници като бетон и стомана. Този вариант може и да е приемлив от етична и социално-политическа гледна точка, но със сигурност няма да помогне на околната среда. Горите са „белите дробове“ на планетата. Колкото повече гори има под формата на живи гървета или на конструкции от гървен материал, толкова по-малко въглероден диоксид има в атмосферата и съответно земята остава по-хладка. Не бива да се забравя и фактът, че горите имат още няколко немаловажни функции - от световното горско богатство зависят водите, плодородието, климатът, почвеното състояние, биологичното разнообразие на растителния и животински

свят, съществуването на homo sapiens. Така че отнемането на земя от горските местности за производството на материали за биогорива би довело до ускоряване на глобалното затопляне, тъй като посевите за биогорива складираят много по-малко въглерод, отколкото дърветата. В допълнение към тези негативни ефекти има и позитивен за глобалния климат - биогоривата може да заменят традиционните горива в процеса на изгаряне. Това обаче би означавало петролните шейхове да добиват по-малко петрол, тъй като съществуват повече биогорива. Ако те не го направят, тогава позитивният ефект ще бъде елиминиран, а резултатът ще се изрази в намаляване на световните цени на петрола, които ще бъдат по-

ниски от обикновеното, и това от своя страна ще доведе до нарастване потреблението на традиционни и биогорива, породено от свръхпроизводството на екологичните горива.

Всяка година светът губи горски масиви, чийто размер се равнява на територията на Ирландия. Последниците от това за атмосферата се равняват на 18% от годишното производство на въглеродни емисии, или повече, отколкото отделя транспортният сектор в целия свят. Процесът на обезлесяване трябва да се обърне, не да се ускорява.

При **Вариант №3** алтернативата е да се използва земя, която до момента е била пустееща, но такива парцели по принцип са залесени. Замянето на горски

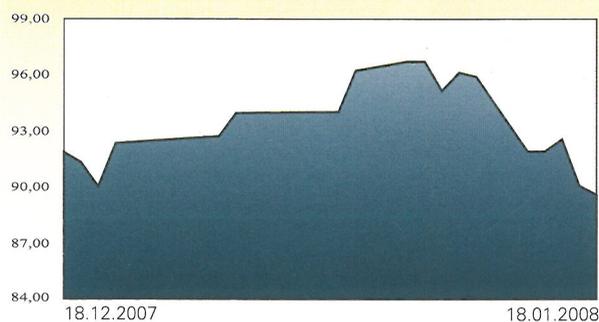
площи с царевича, рапица и други насаждения причинява намаляване на запасите от биомаса и води до увеличаване концентрацията на въглеродния двуокис в атмосферата.

В заключение може да се обобщава, че единствено производството на биогорива без използването на допълнително земя е оправдано от логиката на социалната политика и действията за защита на околната среда, а официалното окуражаване на процеса на производство на биогорива на земя, която иначе би била използвана за други цели, трябва да спре. ■

Забележка

В материала са използвани и факти от материал на професор по икономика и финанси в университета в Мюнхен. Текстът е предоставен от "Проджект синдикейт".

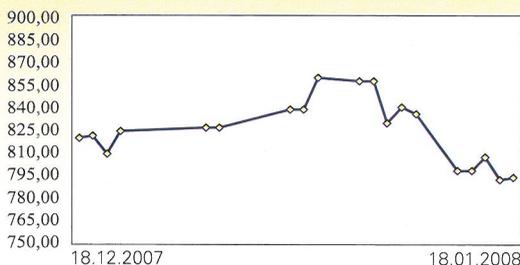
Движение при цените на петрола сорт "Брент" за периода 18 декември 2007 г. - 18 януари 2008 г. в USD/барел

В края на декември петролът на борсата в Лондон запази сравнително стабилни ценови позиции с изменение в рамките на 4 USD/барел. През последните работни дни на 2007 г. бяха регистрирани и най-ниските цени на сделки с петрол - 90 USD/барел. Те зададоха и възходящата тенденция за началото на 2008 г. В първите работни дни на новата година търговията стартира от 94 USD/барел. В средата на седмицата беше регистриран и максималният пик - 96.70 USD/барел. Той беше последван от силно изразена низходяща тенденция, която продължи до края на анализирания период. Най-ниската стойност за сделки с петрол е на ниво от 89.58 USD/барел.

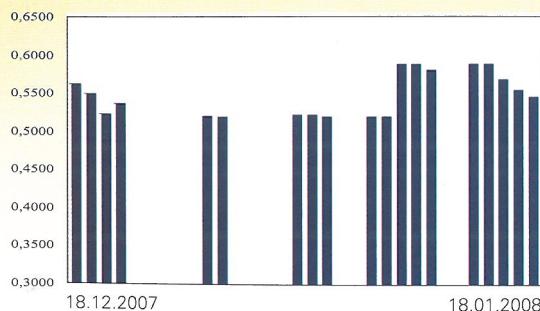
Движение при цените на газьола за периода 18 декември 2007 г. - 18 януари 2008 г. в USD/тон

Последните работни дни от 2007 г. бяха спокойни за сделки с газьол, които се сключваха на цени в диапазона 820 - 825 USD/тон. Предколедно на 20 декември 2007 г. беше регистриран чувствителен спад до 809.25 USD/тон. Новата година започна с възходяща тенденция, която достигна своя пик на 4 януари 2008 г. - 859 USD/тон. Високите нива се задържаха до средата на следващата седмица, когато започна низходящата тенденция. На 17 януари 2008 г. беше регистрирана най-ниската цена в рамките на анализирания период - 792 USD/тон. С два долора за тон е регистрираното нарастване за 18 януари 2008 г.

Движение при цените на природния газ за периода 18 декември 2007 г. - 18 януари 2008 г. в GBP/куб. м

Краят на 2007 г. регистрира спад и при цената на природния газ, фючърсни сделки се сключваха на ниво от 0.5625 GBP/куб. м, като най-ниска цена беше регистрирана на 20 декември - 0.5240 GBP/куб. м. През новата година търговията започна от ниво 0.5222 GBP/куб. м.

Ценовият пик беше на 9 януари 2008 г. - 0.5885 GBP/куб. м. Третата седмица на януари зададе началото на поредния спад и търговската седмица приключи на ниво от 0.5445 GBP/куб. м.